Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

JUNIE 2022

REKENINGKUNDE V1

PUNTE: **150**

TYD: **2 uur**

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye, insluitend ’n formuleblad en ’n 11-bladsy antwoordeboek.

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.

2. ŉ Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.

3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.

4. Jy mag ŉ nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.

5. Jy mag ŉ donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.

6. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.

7. Indien jy dit verkies, mag jy die Formuleblad met Finansiële Aanwysers wat aan die einde van hierdie vraestel aangeheg is, gebruik. Die gebruik van hierdie formuleblad is NIE verpligtend NIE.

8. Skryf netjies en leesbaar.

9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as ŉ riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD (minute)
1	State: Omvattende Inkomste en Finansiële Posisie	60	45
2	Finansiële aanwysers en Kontantvloeistaat	40	30
3	Vertolking van Finansiële Inligting	35	30
4	Korporatiewe bestuur	15	15
	TOTAAL	**150**	**120**

VRAAG 1: STATE: OMVATTENDE INKOMSTE EN FINANSIËLE POSISIE

(60 punte; 45 minute)

Die inligting hou verband met John-Vos Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2022.

GEVRA:

Voltooi die volgende:
(**LET WEL**: Sommige inligting is in die ANTWOORDEBOEK gedruk.)

1.1 Staat van Omvattende Inkomste vir die jaar geëindig 28 Februarie 2022. (40)

1.2 Behoue Inkomste-nota op 28 Februarie 2022. (7)

1.3 EKWITEIT en LASTE-afdeling van die Staat van Finansiële Posisie op 28 Februarie 2022. (13)

INLIGTING:

A. Bedrae wat op 28 Februarie 2022 uit die rekords onttrek is.

	R
Lening: Sparks Bank	610 320
Krediteurekontrole	562 500
Vaste deposito: Winde Bank	150 000
Handelsvoorraad	900 000
Bank (gunstige saldo)	469 500
Debiteurekontrole	593 000
Voorsiening vir oninbare skulde (1 Maart 2021)	34 120
SAID: Inkomstebelasting (Dt.)	660 000
SAID: LBS	36 000
Pensioenfonds	13 500
Verkope	8 085 500
Versekering	48 750
Oninbare skulde	33 260
Huur inkomste	85 100
Direkteursfooie	825 000
Verbruiksgoedere	33 900
Rente op vaste deposito	11 090
Oninbare skulde verhaal	11 760
Gewone aandele dividende	237 500

B. Addisionele inligting:

(i) **Winsopslag:**
ʼn Winsopslag van 100% op koste is gedurende die finansiële jaar gehandhaaf.

(ii) **Gewone aandelekapitaal en dividende:**

- Op 1 Mei 2021 is ŉ addisionele 300 000 aandele uitgereik.
- Op 1 September 2021 het die maatskappy 40 000 aandele teen 80 sent bo die gemiddelde aandeelprys van R8,50 elk teruggekoop.
- 950 000 aandele was op 28 Februarie 2022 in uitreik.
- Die totale dividend vir die jaar het R570 000 beloop.

C. Aansuiwerings nie in berekening gebring nie:

(i) Totaal beskadigde goedere wat op 26 Februarie 2022 teruggestuur is, is verkeerdelik as R7 200 aangeteken. Die bedrag volgens die kredietnota wat uitgereik is, is R2 700.

(ii) Verbruiksgoedere voorhande op 28 Februarie 2022, R5 900.

(iii) ŉ Bedrag van R2 240 ontvang van F. Solomon wie se rekening as oninbaar afgeskryf is, is verkeerdelik na die oninbare skulde-rekening oorgeboek.

(iv) Voorsiening vir oninbare skulde moet tot R29 660 aangepas word.

(v) Die versekeringsrekening sluit ŉ jaarlikse premie van R22 500 in wat vir die tydperk 1 Julie 2021 tot 30 Junie 2022 betaal is.

(vi) Die perseel word sedert 1 April 2021 verhuur met ŉ ooreenkoms dat huur met R1 000 per maand verminder, word met ingang van 1 Januarie 2022. Die huur vir Februarie 2022 is nog uitstaande.

(vii) Die maatskappy betaal dieselfde maandelikse fooi aan alle direkteure. Een van die direkteure het op 30 November 2021 bedank en ŉ nuwe direkteur is op 1 Februarie 2022 aangestel. Die fooie van die nuwe direkteur is nog uitstaande.

(viii) Diverse uitgawes is die ontbrekende syfer in die Staat van Omvattende Inkomste.

(ix) Nadat alle aansuiwerings in ag geneem is, is die bedryfswins akkuraat as R1 602 190 bereken.

(x) Uittreksel uit die leningstaat wat van Sparks Bank ontvang is:

Rente gekapitaliseer	**?**
Terugbetalings (insluitend rente)	161 280
Saldo aan die einde van die finansiële jaar	703 800

R100 000 van die lening sal in die volgende finansiële jaar terugbetaal word.

(xi) Die inkomstebelastingkoers is 30%.

60

VRAAG 2: FINANSIËLE AANWYSERS EN KONTANTVLOEISTAAT

(40 punte; 30 minute)

GEVRA:

2.1 Bereken die volgende finansiële aanwysers vir die finansiële jaar geëindig 30 April 2022:

2.1.1 Skuld-ekwiteit verhouding (3)

2.1.2 Verdienste per aandeel (VPA) (4)

2.1.3 Dividenduitbetalingskoers (%) (3)

2.1.4 % opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang (OOAB) (5)

2.2 Voltooi die volgende afdeling vir Kontant uit bedrywighede gegenereer:

- Kontantgevolge van veranderinge in bedryfskapitaal.
  (Kontantuitvloei moet tussen hakies getoon word.) (9)

2.3 Bereken die volgende bedrae vir die Kontantvloeistaat:

2.3.1 Belasting betaal (5)

2.3.2 Opbrengs uit verkoop van vaste bates (5)

2.3.3 Fondse gebruik vir die terugkoop van aandele (2)

2.4 Voltooi die volgende afdeling van die Kontantvloeistaat:

- Netto verandering in kontant en kontantekwivalente (4)

INLIGTING:

A. Uittreksel uit die Staat van Omvattende Inkomste op 30 April 2022:

Waardevermindering	R 280 800
Rente uitgawe	151 200
Netto wins voor belasting	1 660 000
Netto wins na belasting	1 162 000

B. Uittreksel uit die Staat van Finansiële Posisie en notas:

	30 April 2022	30 April 2021
Vaste bates (drawaarde)	11 434 000	9 984 400
Vaste deposito's	120 000	600 000
Bedryfsbates	1 202 400	906 000
Handels en ander ontvangbares (Nota 1)	481 800	352 500
Kontant en kontantekwivalente	6 000	67 800
Aandeelhouersbelang	10 776 400	8 893 800
Nie-bedryfslaste	1 080 000	1 440 000
Bedryfslaste	900 000	1 156 600
Handels en ander betaalbares	432 000	814 600
Bankoortrekking	264 000	0
Aandeelhouers vir dividende	144 000	192 000

Nota 1: Handels en ander ontvangbares

Netto handelsdebiteure	448 000	323 800
Opgelope inkomste	28 400	
SAID (Inkomstebelasting)	5 400	28 700
	481 800	352 500

C. Vaste bates:

- Die totale koste vir die verkryging van 'n nuwe voertuig en uitbreidings aan die geboue gedurende die jaar het R1 632 000 beloop.
- Gedurende die jaar is toerusting teen drawaarde verkoop.

D. Aandelekapitaal

- Addisionele aandele is op 1 Mei 2021 uitgereik.
- Op 30 April 2022 is aandele teruggekoop. Die waarde van die aandele volgens gemiddelde uitreikingsprys het R25 000 beloop. Die prys gevra was 10% meer as die gemiddelde uitreikingsprys.

E. Dividende en verdienste per aandeel:

	30 April 2022	30 April 2021
Interim dividend (per aandeel)	45 sent	25 sent
Finale dividend verklaar (per aandeel)	25 sent	15 sent
Verdienste per aandeel	**?**	**94 sent**

40

VRAAG 3: VERTOLKING VAN FINANSIËLE INLIGTING

(35 punte; 30 minute)

3.1 Kies die finansiële staat(e) in KOLOM B wat by die finansiële aanwyser in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (3.1.1 tot 3.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A	KOLOM B
3.1.1 solvensie	A Staat van Omvattende Inkomste
3.1.2 opbrengs op kapitaal aangewend	B Staat van Finansiële Posisie
3.1.3 winsgewendheid	C State van Omvattende Inkomste en Finansiële Posisie
	D Kontantvloeistaat

(3 x 1) (3)

3.2 **MIGUELE BPK.**

Die inligting vir hierdie maatskappy hou verband met die finansiële jaar geëindig op 28 Februarie 2022.

GEVRA:

3.2.1 Die direkteure is tevrede met die verbetering in die likiditeit van die maatskappy. Haal aan en verduidelik DRIE finansiële aanwysers met syfers en tendense wat ŉ verbetering van die likiditeitsposisie toon. (6)

3.2.2 Verduidelik waarom die aandeelhouers tevrede met hul opbrengs op belegging in die maatskappy moet wees. Haal syfers en tendense in jou verduideliking aan. (4)

3.2.3 Een van die direkteure voel dat die maatskappy die lening so gou moontlik moet terugbetaal. Verduidelik hoekom jy nie met hom saamstem nie. Haal TWEE finansiële aanwysers met syfers en tendense aan. (6)

3.2.4 Een van die aandeelhouers wil haar aandele teen R6 elk verkoop.

- Verskaf EEN rede waarom jy met haar sal saamstem om haar aandele te verkoop. Haal ŉ finansiële aanwyser met syfers en tendense aan. (2)
- Verskaf EEN rede waarom jy nie met haar sal saamstem om haar aandele te verkoop nie. Haal 'n finansiële aanwyser met syfers en tendense aan. (2)

3.2.5 Die aandeelhouers behoort tevrede te wees met die verdienste per aandeel (VPA) want dit is beter as die vorige jaar. Verduidelik waarom jy met hulle saamstem. Haal syfers en berekeninge aan. (4)

INLIGTING:

A. Finansiële aanwysers, rentekoerse en markprys van aandele:

	28 Februarie 2022	**28 Februarie 2021**
Bedrysverhouding	2,1: 1	2,9 : 1
Vuurproefverhouding	1,4 : 1	1 : 1
Gemiddelde debiteure-invorderingsperiode	35 dae	28 dae
Gemiddelde krediteure-betalingsperiode	65 dae	90 dae
Voorraadomsetsnelheid	10,2 keer	9,1 keer
Skuld/ekwiteit-verhouding	0,3 : 1	0,3 : 1
Dividende per aandeel	80 sent	55 sent
Verdienste per aandeel	104 sent	75 sent
% opbrengs op aandeelhouersbelang	15,3%	10,4%
% opbrengs op totale kapitaal aangewend	17,2%	12,1%
Netto batewaarde	650 sent	625 sent
Rentekoers op lenings	14%	13%
Rentekoers op vaste deposito's	7%	7%
Markprys van aandele	600 sent	640 sent

Kopiereg voorbehou

3.3 **SOCKER BPK. EN BOLL BPK.**

Die inligting hou verband met twee maatskappye wat in dieselfde bedryf meeding. Die finansiële jaar van elke maatskappy eindig op die laaste dag van Mei.

LET WEL: Alton Flan is ŉ aandeelhouer in beide maatskappye.
Albei maatskappye sal in die nuwe finansiële jaar nuwe aandele uitreik.
Alton Flan oorweeg dit om slegs nuwe aandele in Socker Bpk. te koop.

GEVRA:

3.3.1 Verduidelik watter effek hierdie oorweging op die % aandeelhouding van Alton Flan in ELKE maatskappy sal hê. Haal syfers en tendense aan. (6)

3.3.2 Bereken die aantal aandele wat Alton Flan in Boll Bpk. kan koop. (2)

INLIGTING:

A. Uittreksels uit rekeningkundige rekords op 31 Mei 2022.

	SOCKER BPK.	**BOLL BPK.**
Aantal aandele in uitreik	980 000	1 000 000
Aantal aandele deur Alton Flan besit	450 800	550 000

B Aandele wat in die nuwe finansiële jaar uitgereik word.

	SOCKER BPK.	**BOLL BPK.**
Totale aantal aandele	120 000	80 000
Aantal aandele wat Alton Flan oorweeg om te koop	110 200	0
Uitreikingsprys	R5	R4

35

VRAAG 4: KORPORATIEWE BESTUUR **(15 punte; 15 minute)**

Jy word voorsien van ŉ uittreksel van die ouditverslag vir Tantass Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2022.

4.1 Verduidelik die rol van die vergoedingskomitee en gee ŉ rede waarom daar ŉ behoefte aan hierdie komitee is. (3)

4.2 Verduidelik waarom die ouditeur na bladsye 7 tot 22 in hierdie verslag verwys het. (2)

4.3 Identifiseer die tipe ouditverslag wat die maatskappy ontvang het en gee ŉ rede vir jou antwoord. (2)

4.4 Verduidelik die effek van hierdie tipe verslag vir die beeld van die maatskappy. Verskaf TWEE punte. (4)

4.5 Noem TWEE moontlike gevolge vir die onafhanklike ouditeur indien hy NIE na die verhoging in direkteursfooie verwys het NIE. (4)

INLIGTING:

Uittreksel uit die ouditeurverslag:

Grondslag vir Opinie

In die loop van die oudit is bevind dat die verhoging in direkteursfooie nie deur die Vergoedingskomitee gemagtig is nie.

Oudit Mening

Ons het die finansiële state, soos uiteengesit op bladsye 7 tot 22, geoudit.

Na ons mening gee die finansiële state die finansiële posisie van die maatskappy op 28 Februarie 2022 redelik weer, behalwe vir die verhoging in direkteursfooie, wat nie gemagtig is nie.

Rivas en Miller
Geregistreerde Rekenmeesters en Ouditeure

31 Mei 2022

15

TOTAAL: 150

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS	
$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates **:** Totale laste	Bedryfsbates **:** Bedryfslaste
(Bedryfsbates – Voorraad) **:** Bedryfslaste	Niebedryfslaste **:** Aandeelhouersbelang
(Handel en ander ontvangbare bedrae + Kontant en kontantekwivalente) **:** Bedryfslaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope/Kredietaankope}} \times \frac{365}{1}$
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhouersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ (*Sien nota hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhouersbelang + Gemiddelde niebedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhouersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprys per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$	

LET WEL:

* In hierdie geval, indien daar ŉ verandering in die aantal uitgereikte aandele gedurende ŉ finansiële jaar is, word die geweegdegemiddelde-getal aandele in die praktyk gebruik.

Kopiereg voorbehou